recedemus: || Hercule enim illa transeunte viginti qui a comitatu eius IGN.
desciverant locum deligunt, iaciunt moenia: ac ne quis inposito a se
nomine privatim gloriaretur, de condentium numero urbi nomen
datum.
26, 1 || Quod est a flumine Amsiga Numidiae datur. huius incolae quam- PL.
diu errarunt pabulationibus vagabundis, Nomades dicti sunt. urbes
in ea plurimae nobilesque, sed Cirta eminet: dein Chulli || purpurario PL.
2 fuco Tyriis velleribus comparata. || omnis haec regio finibus in Zeugi- PL.
tanum limitem desinit. || qua parte silvestris est, feras educat, || qua PL.
iugis ardua, equos alit. || eximio etiam marmore praedicatur. PL.
3 || Numidici ursi ceteris praestant rabie dumtaxat et villis profun- PL.
dioribus: || nam genitura par est quoquo loco genitis. eam protinus PL.
dixero. coeunt non itidem quo quadrupedes aliae, sed apti amplexi-
4 bus mutuis velut humanis coniugationibus copulantur. desiderium
veneris hiems suscitat. secreti honore reverentur mares gravidas et
in iisdem licet foveis, partitis tamen per scrobes secubationibus divi-
duntur. lucinae illis properatius tempus est: quippe uterum trigesi-
mus dies liberat. unde evenit, ut praecipitata fecunditas informes
5 creet partus: carnes pauxillulas edunt, quibus color candidus, oculi
nulli et de festina inmaturitate tantum rudis sanies, exceptis unguium
liniamentis. has lambendo sensim figurant || et interdum adpectoratas PL.

RCNH LMG SAP

v. 5 quod est — 10 marmore praedicatur *compilavit* (*adsumpto Orosio* 1, 2, 92) *Isidorus* 14, 5, 9 *v.* 17 uterum — 21 figurant *compilavit* (*adsumptis Servianis ad georg.* 3, 247) *Isidorus* 12, 2, 22.

1 illa] illo *CH* transeunte] *HAP cum Isidoro*, transeunti *RCLMGS*, transeunt *N* uiginti *om. G* qui a] quia a *MG*, qui *RC(?)* 2 diligunt *NGM* iaciunt] iaciu *R* qui *P* inposita *N* 3 priuato *RCNH* 5 amsiga] *SAP cum libris Isidari bonis* (amsiga *Weilb.*, amisiga *Voss.*), amsica *LMG*, siga *RCNH*: Ampsaga *Plinius* numiniae *G*, numiae die *N* quamdiu errarunt (-uerunt *G*)] quamquam diuersarum *H* 6 populationibus *A* numidas H^a, numides H^b 7 nobilesque sunt *H* cirta] cirt *S*, circa *LMGA* chulli] hulli *P*, choullo *H*: Chullu *Plinius* purpuraria *SA* 8 comparatae *LMGP* 9 limicem *G* desiit C^a, deficit *SA*: definit *Isidori libri boni* educant *C* 10 equos] *II* (*LMGP*) *cum Isidoro*, equas *I* (*NHSA*, aquas *RC*) eximitio *N* praechatur *M* 11 numidi *RCNH* ceteris] forma c. *SAP* rabie] rabien *S*, *om. H* 12 pars *N* et *om. H* logo *R*, *om. N* genitis] editis *SA* 13 quatrupedes *M* alii *R*, alia *NM* sed] et *H* 14 mutus *M* hiemns M^a 15 honore *om. A* uerentur *H* et *om. N* 16 in *om. S* isdem *NGSAP*, hisdem *RHLM* partis *M*, partes *LG* 17 proparatius L^1, properatus *G* utrum *N* trice(n)simus *RNHLSP* 19 oculis *M* 20 rudis] redit *H* 21 laniamentis *RN*

PL. 8, 127 fovent, ut assiduo incubitu calefactae animalem trahant spiritum. || interea 26, 6
cibus nullus. sane diebus primis quattuordecim matres in somnum ita
PL. 8, 126 concidunt, ut nec vulneribus excitari queant. || enixae quaternis
PL. 8, 129 latent mensibus: || mox egressae in diem liberum tantam patiuntur in-
PL. 8, 130 solentiam lucis, ut putes obsitas caecitate. || invalidum ursis caput, 7
vis maxima in brachiis et in lumbis: unde interdum posticis pedibus
PL. 8, 129 insistunt. || insidiantur alvearibus apium, maxime favos appetunt, nec
PL. 8, 101 avidius aliud quam mella captant. || cum gustavere mandragorae mala, 8
moriuntur: sed eunt obviam, ne malum in perniciem convalescat et
PL. 8, 131 *auct.* formicas vorant ad recuperandam sanitatem. || si quando tauros ado- 9
riuntur, sciunt quibus potissimum partibus immorentur nec aliud quam
cornua aut nares petunt: cornua, ut pondere defetigent, nares, ut
acrior dolor sit in loco teneriore. M. Messala consule L. Domitius 10
Ahenobarbus curulis aedilis ursos Numidicos centum et totidem Aethio-
pas venatores in circo Romano edidit: idque spectaculum inter memo-
rabiles titulos adnotatur.
PL. 5, 23 || Omnis Africa a Zeugitano pede incipit, promunturio Apollinis 27, 1
Sardiniae contraversa, promunturio Mercurii procedens in frontem
Sicanam: proinde extenta in duas prominentias, quarum altera pro-
PL. 5, 32 munturium Candidum dicitur, || alteram quae est in Cyrenaica regione
Phycuntem vocant: ea per sinum Creticum opposita Cretae insulae 2

RCNH LMG SAP; Anon. Leid. (*p.* 62) *a* 17 omnis

v. 5 invalidum — 7 insistunt *compilavit Isidorus* 12, 2, 22 *v.* 17 omnis — 21 vocant *excerpsit Dicuil* 8, 12.

1 incubitu] incubatu *SAP contra Plinium* 2 cibi *N* somno *LMG* 3 ut] ut et *SA* excituri *M* exnixae P^1 queternis *H* 4 tantum *NMG* ins. lucis *bis G* 6 uix *P*, ui* *N* in br.] et in br. *RN* poticis *N* 7 apum *RHA* gustauero *M* 8 mandracorae *P* 10 deuorant *SA* recuperandam] reciperandam *N*, percipiendam *II* (*LMGP*) taurus *M* 11 sciunt] sciunt potis *M* portibus *H* inmoderentur *N* alia *SA* 12 cornua a. n. p. *om. S* defetigent] *S*, defatigent *A*, defitigentur *M*, defatigentur *LGP*, defingent RC^1N, defingant C^2, defigant *H* neres *N* 13 agrior *M* m. *vel* marco] *MSAP*, *om. reliqui* massalla *S*, mesala *N*, messali *R* l.] uel *H* domutius *S* 14 aenobarbus *LMGP*, chenobarbus *R*, athenobarbus *CNA*, abthenobarbus *S*, henoborbus *H* ursus] *NH* numidiscos *S* aethiopes C^2G 15 idique *S* expectaculum *G* 16 titulus *M* 17 a *om. RCN***HSA Dic.* zeucitano *LMG*, teugitano *Dic.* apollonis *CS* 18 sardinae *M* controuersa $LMGAP^1$, controuerso *Dic.* promuntorium *Dic.* mercuri *LP* fortem (*corr. in* fontem) *Dic.* (*Dr.*) 19 sicaniam *Dic.* prominentias] prominent *Dic.*, partes H^a 20 altera *RCN***HS Dic.*, alterum *M* cirenacia *Dic.*, cyreaica *N* 21 ficuntem *RCN***H*, phycontem *SA*, quam ficontem *Dic.*, fucuntem *LMP*, fecuntem *G* eam *LMGP* opposita (apposita [*H*], oppositam *G*) cretae (certe *S*)] oppositae *M*

tiuntur, priores hominum manus referunt: sed a nostris non amplius
30, 21 quam semel visa sunt. ‖ ante ludos Cn. Pompeii rhinocerotem
Romana spectacula nesciebant: cui bestiae color buxeus, in naribus
cornu unicum et repandum, quod subinde attritum cautibus in
mucronem excitat eoque adversus elephantos proeliatur, par ipsis
longitudine, brevior cruribus, naturaliter alvum petens, quam solam
intellegit ictibus suis perviam.
22 ‖ Iuxta Nigrim fluvium catoblepas nascitur modica atque iners
bestia, caput praegrave aegre ferens, aspectu pestilenti: nam qui in
23 oculos eius offenderint, protinus vitam exuunt. ‖ formicae ibi ad for-
mam canis maximi harenas aureas pedibus eruunt, quos leoninos
habent: quas custodiunt, ne quis auferat, captantesque ad necem
24 persequuntur. eadem Aethiopia mittit ‖ lycaonem: lupus est cervice
iubatus et tot modis varius, ut nullum colorem illi dicant abesse.
25 ‖ mittit et parandrum, boum magnitudine, bisulco vestigio, ramosis
cornibus, capite cervino, ursi colore et pariter villo profundo. hunc
parandrum adfirmant habitum metu vertere et cum delitescat fieri
adsimilem cuicumque rei proximaverit, sive illa saxo alba sit, seu fru-
26 tecto virens, sive quem alium modum praeferat. faciunt hoc idem in
mari polypi, in terra chamaeleontes: sed et polypus et chamaeleon

RCNH LMG(B) SAP

v. 2 ante ludos — 7 perviam *adhibuit Isidorus* 12, 2, 12, *excerpsit Dicuil* 6, 32 *v.* 10 formicae — 13 persequuntur *compilavit Isidorus* 12, 3, 9 *v.* 13 Aethiopia — 14 abesse *compilavit Isidorus* 12, 2, 24.

---

1 priores] priores proinde (perinde *P*) *SAP* referrerunt *R* sed] quae tamen *SAP*[1] 2 renocerotem *Dic.*, rhinoceroten *M* 3 buxeis *G* 4 cornum *S*, *om. G* unum *H* et repandum quod (qui *A*) subinde (subiende *M*) . . . in *om. H* 5 eo *om. H* que] quod *Dic.* praeliantur *G* ipsis] i. prope *SAP* 6 naturaliter] naturali telo *SA* quam] quem *Dic.* 7 actibus *Dic.* 8 nigrim] *RNSAP*, nigri in *M*, tigrim *LG*, tigrin *H*, *deficit hians hoc loco C* catoplepas *LM*, catoplebas *G*, catoblepa *RC*[2]*NHSA*, *inc. C*[1] 9 pestilenti] bestia est *H* in *om. RNH* 10 oculis *S* protinus *om. A* uitam (uita *M*) exuunt] *LMGP*, uita (iuxta *S*) exeunt *RCNHSA* 12 captatisque *NSA* negem *G* 13 ceruice iubatus (iuuatus *R*, inuatus *N*)] *RCNMGSA*, ceruicem iubatus *LP*, ceruae uinctus *H* 14 ut nullum *bis M* colorem illi (*om. R*)] illi col. *SA* 15 parandrum] tarandrus *Plinii libri* bouum *LMP* bisulco] *III* (*SA*) *cum Plinio:* ungulae bifidae, hibico *I* (*CN*, ibico *H*, hibisco *R*), hiulco *II* (*LMGP*) 16 ursi] ursino *LMGP* 17 delitiscat *RC*, dilitiscat *LM*, delistescat *S*, delitiscant *N* 18 ad similitudinem *H* proximauerit] *RCNH*, proximarit *SAP*, proximat *LMG* albo *LMGP*[2] 19 uirenti *LMGP*[2] quem (que *G*) a. m. pr.] quam aliam praeferat qualitatem *SAP*[1] 20 mare *SA* terrae *S* cameleo *G*

PL. glabra sunt, ut pronius sit cutis laevitate proximantia aemulari: in
hoc novum est ac singulare hirsutiam pili colorum vices facere. hinc
evenit ut difficulter capi possit.
PL. 8, 123 ‖ Aethiopicis lupis proprium est, quod in saliendo ita nisus habent **30**, 27
alitis, ut non magis proficiant cursu quam meatu: homines tamen
numquam impetunt. bruma comati sunt, aestate nudi: thoas vocant.
PL. 8, 125 ‖ hystrix quoque inde loci frequentissima, erinacii similis, spinis ter- 28
gum hispida, quas plerumque laxatas iaculatione emittit voluntaria, ut
PL. 10, 136 assiduis aculeorum nimbis canes vulneret ingruentes. ‖ illius caeli ales 29
est pegasus: sed haec ales equinum nihil praeter aures habet. tra-
gopan quoque avis maior aquilis, cornibus arietinis praeferens arma-
tum caput.
PL. 12, 86. 89 ‖ Aethiopes legunt cinnamum. ‖ id frutectum situ brevi nascitur, 30
PL. 12, 91 ramo humili et represso, numquam ultra duas ulnas altitudinis: ‖ quod
gracilius provenerit eximium magis ducitur: quod in crassitudinem
PL. 12, 89 extuberatur despectui est. ‖ verum legitur per sacerdotes hostiis prius 31
caesis: quae cum litaverint, observatur, ut messis nec ortum solis
PL. 12, 90 anticipet nec egrediatur occasum. ‖ quisquis principatum tenet, sar-
mentorum acervos hasta dividit, quae sacrata est in hoc ministerium:
atque ita portio manipulorum soli dicatur: quae si iuste divisa est,
sponte incenditur.
PL. 37, 125. 126 ‖ Inter haec quae diximus nitore caerulo hyacinthus invenitur, 32
lapis pretiosus, si quidem inculpabilis reperiatur: est enim vitiis non

RCNH LMG(B) SAP

v. 7 hystrix — 9 ingruentes *compilavit Isidorus* 12, 2, 35 *v.* 13 Aethiopes — 16 despectui est *compilavit Isidorus* 17, 8, 10 *v.* 22 nitore — 136, 9 notatur *compilavit Isidorus* 16, 9, 3 *coll.* 14, 5, 15.

---

1 ut pr. sit (si *R*)] et pr. est *SAP*? leuitatem *RNH*, lenitatem *CLMGP*[1], leuitate speculi (speculu *S*) modo *SAP*[2] proximantia] proximanti *LMGP* 2 faceret *M* 3 capi possit] capissit *G* 4 salendo *N* nisi *H* 5 alites *M* curso *S* quam] q. homines *A* meatum *N*[1]*S*, adsultu *N*[2]*P*[2] 6 comati] iubati *SA* theas *H* 7 strix *H et Isidori libri boni* locis *R* frequentissime *RCN* erenacii *LM*, erinatii *G*, erinaceis *RCS*, erinaciis .., herynaciis *A*, erenaceis *P*, ren eis *N* 9 uulnerent *R* celtales *R*, caeli auis *C* 10 sed] et *P* ales] auis *C* nil *H* tragopa *A*, tragopam *LMG* 13 cinnamomum *H* lo-um *de cinnamo* §§ 30. 31 *denuo exhibent post* 33, 11 *ad Arabes conversum et subinde interpolatum* (*v. app.*) *codd. SA* id] in *G*, quod *S* 14 represso] depresso *Salmasius* 15 gratilius *G* dicitur *G* crassitudinem] crassum *SA* 16 extuberantur *N*, extubereatur *S* 17 litauerunt *NSP* mensis *HLM* 18 quiquis *M* 20 atque] *LMGSP*, inquae *RCN*, inque *A*, in qua *H* iuste] ius *N* 22 haec] ea *P*[1] caeruleo *RCNHS*